

С. П. Третяк,

студент 2 курсу природничо-технологічного факультету

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ іменні Григорія Сковороди»

науковий керівник: **Ю. В. Великдан,**

старший викладач кафедри теорії і методики технологічної освіти та
комп'ютерної графіки

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ іменні Григорія Сковороди»

РОЛЬ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ СТАРШОКЛАСНИКА ДО ВИБОРУ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ

Професійна орієнтація молоді набуває дедалі більшого значення в процесі відтворення трудових ресурсів України. Загальновідомо, що людина почувається успішною й упевненою в житті, досягає найвищого професійного рівня, якщо отримує задоволення від роботи і може реалізувати в ній свій творчий і особистісний потенціал. Тому, вкрай необхідною є реалізація системи послідовної та цілеспрямованої допомоги в професійному самовизначенні особистості. На всіх етапах підготовки до мотивованого професійного вибору найважливіше значення має формування професійних інтересів, підвищення інформованості про світ професій і на цій основі – усвідомлення власних уподобань.

Ще з школи кожний учень починає знайомитися з різними професіями на різних уроках, адже школа є не лише місцем для навчання та отримання певних знань, що безпосередньо є дуже важливим для кожного, але й одним головним завданням школи є підготувати молодь до самостійного життя. Адже набуті за шкільною партою знання, вміння і навички мають допомогти людині знайти своє місце в житті, самовизначитись, реалізуватись та збагатити творчий потенціал нашої країни. Особливо актуально це питання стоїть останнім часом, коли більша частина випускників шкіл після закінчення одного навчального закладу вступає до іншого, часто протилежного за профілем, отримує дві (або більше) спеціальностей та не

може працевлаштуватися за дипломом. Ось тоді ми згадуємо про необхідність профорієнтаційної роботи в школі і шкодуємо витрачені на навчання роки та кошти.

Професійна орієнтація являє собою систему соціально-економічних та методико-фізіологічних заходів, спрямованих на забезпечення активного, мобільного і свідомого професійного самовизначення та трудового становлення особистості з урахуванням своїх можливостей та індивідуальних особливостей і кон'юнктури ринку праці для повноцінної самореалізації в професійній діяльності [2].

Отже, розглянемо систему професійної орієнтації як цілеспрямованої діяльності підготовки молоді до обґрунтованого вибору професії у відповідності з особистими нахилами, інтересами, здібностями і одночасно з суспільними потребами в кадрах різних професій і різного рівня кваліфікації. В систему профорієнтаційної роботи входить: *професійна освіта* - метою якої є повідомлення школярам певного кола даних про найбільш масові професії, інформування їх про способи і умови оволодіння ними, пропаганда суспільного значення тих професій, в яких має потреба суспільство; *професійне виховання* яке здійснюється в процесі цілеспрямованого трудового навчання і суспільно корисної праці; *професійна активізація* сприяє розвитку інтересів і нахилів учнів в різних видах професійної діяльності; *професійна психодіагностика* полягає у вивченні особистості школяра з метою профорієнтації; *професійна консультація* метою має встановлення відповідності індивідуальних психологічних і особистісних властивостей специфічним вимогам тієї чи іншої професії; *професійний відбір* спрямований на вияв придатності людини до конкретного виду праці та здобуття професії у відповідності з цим; *професійна адаптація* – науково обґрунтована система заходів, що забезпечує входження, оволодіння та досягнення особою професійної майстерності у конкретному виді професійної діяльності на конкретному робочому місці [1].

Основні методи профорієнтації школярів:

1. Інформаційний. До такого методу можна віднести професіограму, представляє собою короткі описи різних професій. Однак важко назвати такий метод успішним, адже він важко сприймається учнями і вимагає пошуку більш компактного і захоплюючого опису.

2. Реклама і агітація. Такий метод може бути успішним у тому випадку, їли реклама буде досить привабливою для школярів, а інформація, надана в ній – повністю достовірною. У такому випадку саме реклама може допомогти зародити інтерес до певного вищого навчального закладу, показати реальну актуальність даної професії, а також змусити учня зайнятися самоаналізом і саморозвитком з метою вступити туди, куди він задумав.

3. Екскурсії на підприємства. Це найбільш наочний спосіб ознайомлення з майбутньою професією. Але навіть тут є свої нюанси: екскурсії можуть бути ефективними лише за умови підбору дійсно кваліфікованого екскурсовода або ведучого, який зможе пояснити дітям всі деталі і нюанси того чи іншого виробництва.

4. Довідкова література та пізнавальні лекції. Друге має більш сильний вплив, ніж перше. Але література також повинна знаходитися в школі в достатній кількості.

5. Використання ЗМІ. Це може бути досить ефективним методом, але за умови врахування специфіки засобів масової інформації.

Важливу роль в здійсненні професійної орієнтації в школі належить безпосередньо вчителю трудового навчання. Його загально-технічна спрямованість дозволяє орієнтуватись в загальних закономірностях влаштування та застосування технічних об'єктів, розуміти перспективи та шляхи технічного прогресу в різних сферах виробництва. Одним із завдань змісту трудового навчання визначеного за новою програмою є створення умов для професійного самовизначення, обґрунтованого вибору професії з урахуванням власних здібностей, уподобань та інтересів учнів. Згідно цього вчитель повинен здійснювати профорієнтаційну роботу для забезпечення змісту програми на заняттях з трудового навчання.

Трудове навчання дає можливість вчителю ознайомити учнів з багатьма професіями, виховати інтерес до них. Перед учителем праці стоїть завдання організувати роботу так, щоб виник стійкий інтерес до вибору професії. Зрозуміло, що практично кожен школяр знає про існування таких розповсюджених професій, як токарь, столяр, а також знає у деякій мірі специфіку діяльності робітників цієї професії. Але одно діло просто знати, а інше – самому виготовити виріб, який несе певну користь та ще й має привабливий зовнішній вигляд. Виникаючи у підлітка почуття радості, гордості від виконаної роботи, від того, що він зробив щось своїми руками потрібне собі або людям, ні з чим не порівняти. Саме тому перед вчителем трудового навчання постає завдання організувати роботу таким чином, щоб у кожного учня сформувалась впевненість у собі, здатність та бажання виконувати той чи інший вид трудової діяльності з урахуванням власних інтересів. У своїй роботі вчителю трудового навчання треба використовувати такі форми й методи діяльності, які забезпечують найбільшу активність і самостійність учнів в оволодінні знаннями й особливо трудовими вміннями [4].

Щоб вибір професії був справді свідомим і вільним, необхідно також враховувати принаймні три фактори: інформованість про світ професій, знання своїх особистісних особливостей, уміння співвідносити особисті якості з вимогами, які пред'являють професія і спеціальність. Вся шкільна робота повинна сприяти професійному самовизначенню учнів, насамперед виявленню й розвитку схильностей і здібностей, формуванню мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності [3].

Вибір професії для кожної молодої людини – це вибір свого місця в житті та суспільстві, вибір долі, подальшого шляху навчання і праці, що було і буде завжди для більшості випускників загальноосвітніх шкіл головною проблемою. Проблема в тому, що у суспільстві постійно зростає рівень вимог щодо професіоналізму та фахової підготовки спеціалістів, адже життя

вимагає від людини вміння орієнтуватися в навколишньому світі, шукати інформацію, бути компетентним в обраній справі, працювати в команді, приймати нестандартні рішення. Від правильного вибору професії багато залежить, а саме наскільки людина зможе реалізувати себе у різних сферах життєдіяльності, якими будуть її власні здобутки та віддача суспільству. Тому вибір професії - точка, в якій схрещуються інтереси особистості та суспільства. Зважаючи на це, профорієнтаційна робота в школі має враховувати з одного боку, природні здібності та схильності людини, з іншого - тенденції розвитку суспільства, господарсько-економічної системи, які потребують професійно мобільних кадрів, здатних організовувати і розвивати свою справу, до конкурентної боротьби за робоче місце, до розвитку своєї кваліфікації, а за потреби і до перекваліфікації.

Література:

1. Державна концепція професійної орієнтації України.-К.,1995.-10с.
2. Зінченко В.П., Янцур М.С. Теорія і практика розбудови системи професійної орієнтації в сучасних умовах // Оновлення змісту і методі психології освіти та професійної орієнтації.-Вип.4, 1998.-С.4-15.
3. Стеблян Т. Тренінг розвитку профорієнтаційних заняття старшокласників / Т. Стеблян // Директор школи. – 2008. – №21, червень. – С.9-16.
4. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання та викладання загально технічних дисциплін.-К.:Вища шк.,1992.-332с.